

veče ali manjše zahtevanje za nje ali kedar se je kakšna dobra mašina iznašla na kratko kedar ni izpravlanje z zahtevanjem v pravi razmeri. To vendar naj nikogar preveč ne moti, ker takšne razmere le kratko trajati morejo, brž se poravnajo in medsobne zastanke poplačajo tako da obvelja obče pravilo: kedar se naj zamenjuje, se zamenjuje delo za delo.

11. Zamenjivavec ali trgovec ne vdeluje izdelku ali blagu nobene nove veljave; pa množi delo in hrani čas izdelovatelju in porabitelju, t. j. temu, ki stvari načinja in onemu, ki jih potem rabi. Trgovec, štacnar in kramar ne prenareja ne nožev, ne sukna ne platna, temoč prodava blago kakšnega od fabrikantov dobiva, pa vendar s tim mnogo občinstvu koristi. Ko bi n. p. kmet, ki kos potrebuje imel z svojim žitom k kovaču, ki kose, dela potovati, da ga tam za potrebno mu orodje zamenji, bi ga ta kosa gotovo 10 krat več koštala, kakor ga zdaj. Ravna takšna razmera bi bila, ko bi vsakdo, ki kaj potrebuje, kar si sam načiniti ne more imel iti drugod svoj izdelek za druge mu potrebke izmeniti. Zato trgovec, da si sam blagu nove veljave ne vdeluje vendar s tim občinstvu veliko službo in korist delada stroške, s kterimi se stvari dobivajo in razpošiljajo, mnogo pomanjšuje; jegovo poslovanje je zato toliko, in v časih še več vredno kakor onih, ki blago izdelujejo.

12. Lehko je iz tega posneti, da boljše ko so zamene, boljše trgovcu in občinstvu: Na večji dobiček je trgovcu, ker z enim in istim kapitalom v danem času več zamen opravi more, in s tim mu več letni donesek: pa ko mu blago urno od rok teče, mu tudi leži naplačo znižava in tako je boljše občinstvu, ker ga za boljši kup dobiva. Zato je tedaj kakor vidimo v vgodnih in dobrih časih brižna trgovina, zamenjivanje se opravlja brižno ter na boljši dobiček trgovcu in občinstvu.

13. Imamo vendar omeniti tri okolnosti, po kterih se gosto ali redko zamenjivanje, brižna ali slaba trgovina ravna. Prvič je zvedenost ali inteligencija narodova. Vsakdo bi rad imel različnih stvari, z kterimi si življenje vgodno in srečno pripravljamo, samo da je pozna in ve kako si jih pridobiti. Narod se tedaj naj prej ima učiti poznati stvari, ktere so mu za vgodno in srečno življenje potrebne, in naj boljše načine, po kterih si jih naj leži priskrbivati more. Zato so nam časniki, potovanje po tujih deželah in vsako sredstvo, po kterem se pozvedenje pridobiva velike koristi: s tim se nam budijo želje si svoje stanje enako z drugimi boljšeovati, kar nas k večji brižnosti in marljivosti nudi.

(Dalje prihodnjič.)

Pod Lipo.

Podučivni in vgodni pogovori.

Semenko (*sedi z Igljcem sam pri mizi pod lipo*). No, Igljč, kaj ste brali važnega v časnikih?

Igljč. Za me je naj bolj važno to, da zdaj vem da je g. L. Svetec izvrsten slovenski slovničar, ker je to on sam pri sodnji na Dunaju rekel.

Semenko. Zakaj pa je to za vas tako važno?

Igljč. Ker namerjavam izdajati knjigo „o slovenskih akcentih“ in če kaj ne bom znal, bom pisal Svetecu, da mi pove.

Semenko. Ali pa bo ta knjiga nas Slovence kaj podučila in nam poprek koristila?

Igljč. Tega še zdaj celo ne vem, hočem vendar zdaj začeti nekaj pisati, da pokažem, da jaz tudi pisati vem.

Semenko. Če ne bi vedel, da se radi šalite, bi si moral misliti, da se vam je začelo v gornjem vašem nastropju (*po kaže na glavo*) nekaj mešati! — Kaj pa še vas je drugo zanimivalo, kar ste brali.

Igljč. Posebno še me je tudi zanimivala velika narodna svečanost, ki je bila 16. maja v Pragi. To je morala biti krasota! — Zlo mi je žal, da nisem bil tam. — Da bi bil —

Semenko (*mu hitro segne v besedo*) imeli denarja, bi tudi bili šli v Prago, ste hoteli reči, kaj ne? Tako se je godilo tudi meni in mnogim drugim marsikteri bi se bil rad vdeležil svečanosti, pa —

Igljč (*mu segne v besedo*). Pa ni imel (*zmenje s palcem in kazavnikom*) „ta je prva“, kaj ne?

Semenko. Da, da, ta je prva, ta, če te ni se ne more nič napraviti. — Svečanost je tudi mene naj bolj zanimivala,

morala pa je res biti prav velikanska, ker se skoraj po vseh časnikih, se ve da slovanskih četeje, da še zlata Praga take svečanosti ni videla; pa taka je tudi morala biti, saj se ni pokladal kamen samo česku gledišču, temoč novi dobi česke in morebiti tudi cele slovanske zgodovine?

Ljubomir (*ki pristopi z mnogimi drugimi tovarši*). No, kaj pa vidva tukaj politizirata, zakaj pa nista došla, na njivo, da bi videla kako se globoko orje.

Semenko. Nisva vedela, kje ste bili. Ali pa je globoko oranje res tako zlo koristno, kakor se piše o njem?

Ljubomir. No, to se ve da je, samo skusite, in se boste sami taki prepričali, saj vas to ne bo mnogo stalo, in zgaube ne bo tudi nobene.

Žalec. Hvala lepa! prosim! — Zdaj pa nam spet razlagajte neke politične stvari.

Ljubomir. Dobro! — Zadnjikrat smo govorili, o ljudovladni državi in pitalo se je; ktere različne ljudovladne državne vravnave da so? in na to odgovorim: Če v ljudovladju podeli ljudstvo državino oblast več osebam, ktere si samo izvoli, se ljudovladje pravi demokratično; taka državna vravnava je tedaj položena na ljudsko samoblastje, t. j. volja ljudstva je tukaj celo neodvisna; če pa se oblast ne da voljenim iz ljudstva, temoč samo nekim posebnim prvenstvenim rodovinom ali rodom, kakor je p. to bilo v Benetkah v Genovi; se pravi taka država aristokratično ljudovladje.

Igljč. Kaj pa se imenuje aristokracija?

Ljubomir. Aristokracija bi se po našem moralo imenovati vladanje naj boljših, navadno vendar pomeni ta beseda vladanje zlahinežev; od onega časa vendar, ko so zlahtni ali zlahtneži nehali biti naj boljši, tudi ni več nobenega aristokratičnega ljudovladja, in še imajo zlahtni zdaj samo nekoliko vpliva v monarhijah in to skoraj vsikdar na škodo ljudstva.

Semenko. Kdo po te spada k ljudstvu?

Ljubomir. K ljudstvu spadajo prav za prav vsi državljani, če imajo vendar ali zahtevajo v kaki državi posebni stanovi p. zlahtneži, ali vojaki itd. posebne predprave ali privilegije, po kterih drugi državljani škodo imajo; se navadno imenuje ljudstvo ona velika množina, kteri se po onih, ki imajo posebne pravice, mnoga prikratijo.

Žalec. Kaj pa je aristokraciji nasprotno.

Ljubomir. O tem prihodnjič, zdaj z Bogom!

Dopis.

Od sv. Jakoba v slov. goricah, 4. junija. Na visoki binkoštni praznik prišli so nekteri trdo nemški rokodelski fantje iz Gradca, med kterimi sta bila tudi dva Dunajčana, v tako imenovano Drozgovo gorico, koje posestnik je neki oštir, Böhmi po imenu, v nemškem Gradcu. Kako grdo so oba binkoštna svetka pri nas rogovilili moramo zaradi sramote pred Bogom in ljudstvom zamolčati, nego le toliko povemo, da ljudje ki tako počenjajo „niso naše gore list“. Slovenci sploh ne žalijo vernega svojega naroda, ker dobro vedo, da ima vsaka reč svoj čas in svoje mesto.

Pri nas imamo hudo sušo, kaj bo, ako pohlevnega deža ne dobimo.

Tudi tatje rogovilijo po naših pivnicah in kravskih hlevih ter veliko škode store. Uno večer so pri nekem kmetu na Policah kravo ukradli ter jo zabodli zunaj hleva, pa so jo morali pustiti, ker jih je menda nekdo pregнал.

Kaj le vendar g. g. župani s svojo patrolo delajo?

Ravno ko te vrstice pišem, dobim pismo od vrliga domorodca Luka Drzečnika iz Ribnice, v kojem toži, da se mora ribniška mladina v 3. razredu celo nemško učiti in da je c. k. okrajni urad marnerški občinam Arlea, sv. Anton, in sv. Primož na slovensko vlogo odgovoril nemško in sicer tako da še menda ni dopuščeno v slovenskem jeziku uradovati.

Mar misli marnerški okrajni urad, da ostane §. 19 temeljnih državnih postav samo na papirju?

Strmski.

Politični ogled.

Iz državnega zbora. V 112. seji se je posvetovalo o dohodkih in načinu, kako poplačati dovoljene stroške. — Četvero prvih poglavij (cesarski dvor, državni zbor in mini-

stersko svetovalstvo) ne donaha ničesar v cesarske blagojnice. Ministerstvo notrajnih zadev ima lastnih dohodkov 408.182 gld., med temi 308.008 gld. za uradne liste; ministerstvo deželne brambe in javne varnosti 408.968 gld., bogočastja in uka 124.400 gld., finančno ministerstvo 96.847 gld., pri denarstveni opravi 700.000 gld. povračilo od c. Elizabetine železnice, iz neposrednega davka in sicer iz zemljiščine: 34.500.837 gld., davka od poslopij 17.027.161 gld., pridobnine 5.924.000 gld., dohodnine 8.596.710 gld., dedine 11.840 gld. in iz davkovskih izvršeb 587.000 gld., toraj vsega skupej 66.119.251 gld.

Neposreden davek donaha 41.695.744 gld. povžitnine in 10.108.313 gld. colnine; 21.757.306 gld. za sol; pri tem odstavku se je sprjelo sledeče: Vlada naj skrbi, da se odpravi solno samotrzje, med tem pa naj ima sol naj nižo ceno.

Med posrednimi davki nahajamo sledeče dohodke: samotrzje tabakovo 41.107.259 gld., kolek 11.649.318 gld., davščina pravnih opravil 17.563.306 gld., loterija 15.426.030 gld., mitnice 2637579 gld., punciranje 116.322 gld.

Brez besedovanja se je sprejelo VIII. pogl., dohodki od državnega imetka, držv. posestev 5.834.876 gld., fiskalnosti 139.746 gld., državne fabrike 1.350.169 gld., rudarstvo 12.157.125 gld., denarstvo 180.600 gld., prodaje iz državnega imetka 169.550 gld. Kupčijsko ministerstvo ima vsega skupej 11.803.800 gld. dohodkov, med temi 9.477.900 gld. poštnine in 1.990.900 gld. od brzojavstva. Kmetijsko ministerstvo nima več kakor 146.000 gld. lastnih dohodkov in ministerstvo pravosodja 156.409 gld., katerih iznesek dohaja iz Kaznovalnice.

Zdaj še se zbornica poslancev zmirom posvetuje o proračunu.

Gospodskaja zbornica jo sprejela osnovo postave o dopolnitvnih črtah princ Rudolfove železnice; dalje je prejela vsem tako, kakor je zbornica poslancev sklenola postavo o kontroli državnega dolga, postavo zaradi soli in colno in kupčijsko pogodbo z nemškimi colnimi draštvom; le postavo zaradi žgavja je premenila v dveh točkah. Tedaj je tudi zbornica gospodskaja se vdala ogerski sili, kakor je knez Jablanovska rekel.

Pravi se, da bode predsedoval ž. Benst pri občini telegrafični evropejski konferenciji, ki se bode sošla 12. t. m. na Dunaju. Zunanjo ministerstvo pa bo zastopal dvorni svetovavel G. J. Szebenyi. Čuje se, da seje ne bodo javne.

Hrvaške regnikolarne deputacije nasveti se Ogrom deželavo pobotni, samo Reke, pravijo, nočejo nikakor dati iz svoje neposredne oblasti.

Francoski minister notrajnih zadev je zaukazal svojim podložnim oblastijam, da se imenuje zmerno in postavnost proti časnikom vseh vrst. — Cesar Napoleon bo-leha. Razdvoj v Tunisu je poravnan.

Italjanjski finančni minister hoče imenja razpuščenih samostanov za to perabiti, da odpravi posilno vrednost in veljavo denarja.

Iz Bukaresta se piše: Naša vlada se je konečno odločila razglasiti vsa pisma, ki se tičejo preganjaja židov. Morebiti bo po tem tudi o te stvari nekoliko bolj jasno.

Iz Meksike se piše, da so uporniki bregu okoli Pueblo obseli in svojega generala Marquee-a za vladarja oklicali.

Novičar.

G. J. Goebli-Kapidlansky, nekdanji vrednik „Narod. list.“ je zavoljo zločina kaljenja javnega miru obsojen na 8 mesecev ječe, ktera se ima poostriiti z postnim dnevom vsakih 14 dni. Razun tega zapade 2000 gld. zaloge.

Dr. Ed. Gregr je prosil naj bi se smela vsa sokolska in telovadska društva slovanska združiti v jedno glavno društvo, kar vendar ministerstvo notrajnih zadev ni dovolilo, češ, da imajo slovanska telovadska društva politične namere.

Tudi na Visoki gori Čehi ne smejo imeti skupščine kakor so osnovali, vlada namreč pravi, da je namen teh zborov obrnen proti ustavi, tedaj bo na 28. t. m. napovedana skupščina pri bregu Hlumu gotovo tudi doživela jednako osodo „Politika“ piše o tem: Mi sprevidimo iz vladinega vedenja, da ni ministerstvo ne trenutek varno pred „svobodnomiselnimi postavami“, ktere je samo v prvi vrsti izdelovalo, vi-

dimo, da ministerstvo pravi svobodi ni kos, ker jo te koj odstrani, kjer se hoče kdo te svobode v djanskem življenju poslužiti.

Ministerstvo kupčije je zapovedalo da se morajo oni od-delki železnice od sv. Petra v Reko taki začeti delati, ki naj več časa potrebujejo, in to so trije prekopi in trije preseki na Krasu niže sv. Petra.

Tabaka se na celem znanem svetu vsako leto potroši 5 milijonov centov; naj več ga potrošijo Turki.

Strahovita burja, je na binkoštno nedeljo okol 2. ure popoldne razsajala v Olomucu in okolici. Vročina je on dan okol poldneva bila tako velika, da je gorkomer po R. kazal na solacu 35 stopinj, v rečenem času se na enkrat podigne strašen vihar in začuje take velik šum, da je popal velik strah vse stanovnike; na enkrat začna padati tako gosta toča, kakor sneg, iz početka drobna kot lešniki, za tem vendar zmirom debelejša in k slednjemu je padal samo za pest debel led. Šla je blizo pol-ure, bilo je je po ulicah za črevelj visoko, potrla je v mestu skoraj vse cegle na strehah in više od 8000 oken; v sobah so nekoki imeli za črevelj visoko vode; potrla je celo iz železa zlite svečnjake svetilnic po ulicah in mnoge plehnate strehine žlebe. Da je v okolici tudi napravila strašno škodo, si vsaki lahko misli. Okolo vasi: Hrepčenje, Hačanj, Laška, Črn ovin je vse tako pokončala, da se ne pozna, ali so bile njive ali ne, — nič ne vidiš kakor samo blato na polju, več stotin gosek, kokoši so našli mrtvih, ravno tako tudi mnogo ptičev; vse strehe so raztrgane. Na nekkih mestih so našli kose leda, ki so vagali $\frac{3}{4}$ fant. Zvun imenovanih vasi so tudi zlo pobite vasi: Klošter-Hradiš, Novaulica, Šomotova, Horkova, Štefanovo &c. Nesreča je neizrek-ljiva, kvar strahovit.

V Česki in Moravski se že delajo po vseh krajih velike priprave za svečanost, ki se bode napravila k 70. rojstvenemu dnevu zgodovinarja slavnega dr. Fr. Palacky-ja.

Dunajski listi pravijo, da se je sklepalo v ministerstvu o českem vprašanju in da bi bila vlada pri volji Čehom na pol pota naproti priti. Bati se je vendar, da bo z porazumljenjem težko kaj, dokler je sedanja vlada na krmilu.

Iz Trsta se piše, da se je tam 3. t. m. po novi zakon-ski postavi II. oddelka sklenol prvi civilni zakon.

Princ Napoleon se sprehaja po Dunaju, Smolka je v Peštu in se pogovarja z Deakom.

Naj novejša pošta je prinesla glas, da se je v Luksenburški začelo na več stranih rogoviljenje na korist Francoske. Če je to res. bo vendar Luksenburško vzrok vojske med Prusko in Francosko. —

Tržna cena

pretekli teden.

	V Varaž-dinu		V Mariboru		V Celju		V Ptujju	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenska)	5	20	5	60	6	20	5	20
Rži	3	10	3	70	4	—	3	20
Ječmena	2	50	3	30	3	80	—	—
Ovsa	1	70	2	10	2	10	2	80
Turšice (kuruze) vagan	2	90	3	35	3	10	3	30
Ajde	3	—	3	10	3	50	2	80
Prosa	2	80	4	—	3	10	—	—
Krompirja	1	60	1	30	1	40	1	10
Govedine funt	—	22	—	25	—	24	—	25
Teletine	—	20	—	27	—	22	—	25
Svinjetine črstve funt	—	28	—	26	—	24	—	25
Drv 36" trdih seženj (Klaffer)	10	—	—	—	8	—	10	—
" 18"	—	—	5	40	—	—	—	—
" 36" mehkih	6	—	—	—	5	50	7	—
" 18"	—	—	3	55	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	60	—	50	—	60
" "melkega	—	60	—	50	—	45	—	50
Sena cent	1	50	1	20	—	90	1	—
Slame cent v šopah	1	20	1	10	—	65	—	90
" " za steljo	—	80	—	80	—	60	—	60
Slanine (špeha) cent	40	—	36	—	40	—	—	—
Jajec, šest za	—	10	—	8	—	10	—	8

Cesarski zlat velja 5 fl. 53 kr. a. v.

Ažijo srebra 113.75.

Narodno drž. posojilo 65.10.

Loterijske srečke.

V Gradcu 3. junija 1868: **64 79 29 68 44**

Prihodnje srečanje je 17. junija 1868.